

Konsten att utveckla miljömål

En handbok baserad på Länsstyrelsen Gävleborgs erfarenheter

*Vi har inte ärvt jorden av
våra föräldrar
Vi har lånat den av våra
barn*

Konsten att utveckla miljömål

En handbok baserad på Länsstyrelsen Gävleborgs erfarenheter

Länsstyrelsen
Gävleborg

Besöksadress: Borgmästarplan, 801 70 Gävle. **Telefon:** 026-17 10 00

Webbsida: www.x.lst.se

Innehållsförteckning

1. HANDBOK FÖR KOMMUNALA MILJÖMÅL.....	4
1.1. Miljömål – varför då?.....	4
1.2. Miljömålsarbetets tre kärnpunkter.....	4
2. GUIDE TILL LOKALA MILJÖMÅL	5
STEG 1. DRA LÄRDOM AV FRAMGÅNGSFAKTORERNA	6
STEG 2. GÖR EN NULÄGESANALYS AV MILJÖTILLSTÅNDET I KOMMUNEN	8
Steg 2 a) <i>Beskriv miljötilståndet i kommunen.....</i>	8
Steg 2 b) <i>Vad är orsaken till eventuella miljöproblem.....</i>	10
Steg 2 c) <i>Vara är konsekvenserna av eventuella miljöproblem.....</i>	10
STEG 3. GÖR EN PRIORITERING BLAND MILJÖMÅLEN	11
<i>Diskussionsfrågor för prioritering.....</i>	11
<i>Exempel på prioritering bland miljömålen.....</i>	11
Steg 3 a) <i>Högsta prioritet både för kommun, län och nation.....</i>	11
Steg 3 b) <i>Viktigt i kommunen.....</i>	11
Steg 3 c) <i>Viktigt men för tillfället ett mindre problem i kommunen.....</i>	11
STEG 4. FORMULERA LOKALA MILJÖMÅL	12
Steg 4 a) <i>Sätt ihop arbetsgrupper med representanter från kommunens olika aktörer.....</i>	12
Steg 4 b) <i>Utgå från nationella- och regionala miljömål.....</i>	12
Steg 4 c) <i>Försök att kvantifiera och definiera miljömålen.....</i>	13
Steg 4 d) <i>Försök att formulera realistiska och relevanta miljömål.....</i>	13
Steg 4 e) <i>Formulera enbart mål för områden där bakgrundsdata finns tillgängligt idag.....</i>	14
Steg 4 f) <i>Se till att målen kan följas upp.....</i>	14
Steg 4 g) <i>Utforma måldokumentet .....</i>	14
STEG 5 FORMULERA ÅTGÄRDER FÖR ATT NÅ MILJÖMÅLEN.....	15
Steg 5 a) <i>Ge förslag på åtgärder för att nå de lokala miljömålen.....</i>	15
Steg 5 b) <i>Ge förslag på utförare av åtgärderna.....</i>	15
Steg 5 c) <i>Ge förslag på hur kommunen ska påverka utförarna.....</i>	15
3. EXEMPEL PÅ HUR ANDRA KOMMUNER JOBBAR MED LOKALA MILJÖMÅL.....	16
3.1. KRISTIANSTADS KOMMUN.....	16
3.2. MÖLNDALS KOMMUN.....	17
3.3. STENUNGSSUNDS KOMMUN.....	18
4. KONTAKTER.....	19
5. LÄNSSTYRELSENS MILJÖMÅLSARBETE ÅR 2004.....	19
5.1. STÖDJA KOMMUNERNA I ARBETET MED LOKALA MILJÖMÅL	20
5.2. GENOMFÖRA DE REGIONALA MILJÖMÅLEN OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER.....	20
5.3. SKAPA ETT REGIONALT UPPFÖLJNINGSSYSTEM SOM ÄR GEMENSAMT FÖR ALLA LÄNSSTYRELSE.....	20
5.4. ANSVARA FÖR OCH SAMORDNA UPPFÖLJNINGEN AV MILJÖMÅLEN PÅ REGIONAL NIVÅ	20
5.5. INTEGRERA MILJÖMÅLSARBETET MED LÄNSSTYRELSENS LÖPANDE VERKSAMHET	20
6. RAPPORTER I MILJÖMÅLSSERIEN	21
6. VILL DU VETA MER.....	22

1. Handbok för kommunala miljömål

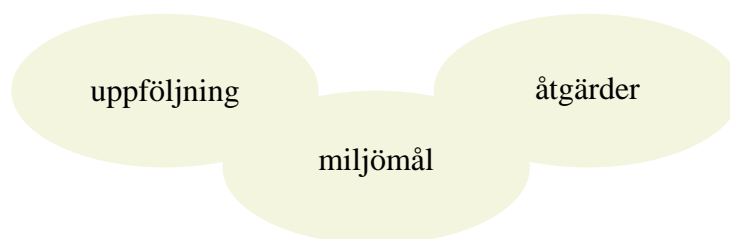
Den här handboken har tagits fram efter önskemål från länets kommuner om vägledning och stöd i arbetet med lokala miljömål. Det tankar och idéer som beskrivs i handboken är baserade på Länsstyrelsen Gävleborgs erfarenheter av det regionala miljömålsarbetet. Den guide som beskrivs i handboken är till stora delar identisk med den som Länsstyrelsen använde vid framtagandet av de regionala miljömålen. Metoden har senare använts av andra län och av kommuner för att ta fram miljömål med bred förankring. Naturligtvis kan också andra metoder användas och handboken skall därför ses som ett förslag på arbetsmetod där kommunerna kan välja relevanta delar. Förutom Länsstyrelsens arbetsmetod redovisas också hur några kommuner i landet har valt att strukturera sitt miljömålsarbete.

1.1. Miljömål – varför då?

Målsättningen är att våra barn och barnbarn skall få överta ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Vi skall alltså åtgärda våra och våra förfäders gamla synder och samtidigt se till att vi inte skapar nya miljöproblem. Hur våra barn och barnbarns miljö skall se ut finns formulerade i 15 miljö kvalitetsmål. Dessa övergripande visionsmål har beslutats av Riksdagen och skall nås med hjälp av ett antal nationella delmål samt regionala och kommunala miljömål.

1.2. Miljömålsarbetets tre kärnpunkter.

Att miljömålsarbete innebär att formulera miljömål är uppenbart. Det finns dock några saker man måste tänka på innan man formulerar sina miljömål. För det första måste man fundera på hur uppföljningen skall gå till och på vilka åtgärder som är realistiska att genomföra under tidsperioden. Miljömålsarbetet måste alltså, redan från början, inkludera:

Dessa tre kärnor är en förutsättning för allt målstyrt arbete. För att det skall vara möjligt att jobba parallellt med dessa krävs vissa förberedelser.

Det är viktigt att målarbetet börjar med någon form av nulägesanalys där hotbilden mot miljön och miljö tillståndet kartläggs. För att arbetet skall bli framgångsrikt bör man också sträva efter att skapa en bred samverkan och förankring i kommunen. Vi ser gärna att ni på kommunerna drar lärdom av de framgångsfaktorer som Länsstyrelsen tagit till sig från sitt miljömålsarbete.

Här följer nu en guide som beskriver hur kommunerna kan strukturera sitt miljömålsarbete. Vi tar tacksamt emot synpunkter så att guiden kontinuerligt kan förbättras.

2. Guide till lokala miljömål

Guiden hjälper er igenom miljömålsprocessen. Den pekar ut framgångsfaktorer och fallor i arbetet med att utveckla miljömål. Guiden är indelad i fem steg och ett antal delsteg som vi bedömer som extra viktiga i miljömålsarbetet. Vid formulering av miljömål börjar ni med steg 1 och arbetar er via de olika stegen fram till steg 5. Följer ni guiden har ni stora möjligheter att ta fram kvantifierade, realistiska, relevanta och uppföljningsbara mål i bred förankring med övriga aktörer i kommunen.

Steg 1. Dra lärdom av framgångsfaktorerna

Steg 2. Gör en nulägesanalys av miljötilståndet i kommunen

- a) beskriv miljötilståndet i kommunen
- b) vad är orsaken till eventuella miljöproblem
- c) vilka är konsekvenserna av eventuella miljöproblem

Steg 3. Gör en prioritering bland miljömålen

- a) Grupp 1. Högprioriterat
- b) Grupp 2. Viktigt men ej akut
- c) Grupp 3. Ej ett problem i kommunen

Steg 4. Formulera lokala miljömål

- a) Sätt ihop arbetsgrupper med representanter från kommunens olika aktörer
- b) Utgå från de nationella- och regionala miljömålen
- c) Försök att kvantifiera och definiera miljömålen
- d) Försök att formulera realistiska och relevanta miljömål
- e) Formulera bara mål för områden där bakgrundsdata finns tillgängligt idag
- f) Se till att målen kan följas upp
- g) Utforma måldokumentet

Steg 5. Formulera åtgärder för att nå miljömålen

- a) Ge förslag på åtgärder för att nå de lokala miljömålen
  - b) Ge förslag på utförare av åtgärderna
  - c) Ge förslag på hur kommunen ska påverka utförarna
-

Steg 1. Dra lärdom av Framgångsfaktorerna

Faktorer som är särskilt viktiga för ett lyckat målarbete brukar kallas för framgångsfaktorer. Framgångsfaktorerna utgör grunden i guiden och återkommer på flera ställen i guidens fem steg. I Länsstyrelsens miljömålsarbete har följande framgångsfaktorer identifierats:

1. Engagera kommunledningen
2. Koncentrerat arbete under kort tid
3. Speciella resurser
4. Formulera realistiska mål
5. Genomför en nulägesanalys
6. Formulera mål som är relevanta för kommunen, d.v.s. som riktar sig mot kommunens huvudsakliga miljöproblem
7. Tvärsektorielt arbete
8. Begränsa antalet mål och åtgärder
9. Se till att målen kan följas upp
10. Lyssna på remissinstanserna
11. Ta reda på vilka åtgärder som måste genomföras för att nå målen
12. Nationella och regionala mål bör utgöra stommen
13. Utnyttja befintlig kunskap
14. Belys målkonflikter

(1) Engagera kommunledningen

För att miljömålsarbetet ska bli effektivt krävs att ledningen i organisationen är aktiv. Ledningen måste fatta beslut om miljömålen, ta del av uppföljningen, besluta om förbättringar samt visa de anställda att arbetet har hög prioritet. Alla anställda måste känna sig delaktiga och hållas informerade om miljöarbetet.

(2) Koncentrerat arbete under kort tid

Det är lättare att hålla fokus i arbetet om man upprättar en tidplan med fasta avstämningsdatum. För att hålla engagemanget uppe är det också viktigt att arbetet inte blir för utdraget i tiden. Tydliga, konkreta uppgifter med fasta inlämningsdatum gynnar arbetet.

(3) Speciella resurser

Det kan vara svårt att avsätta tid för miljömålsarbetet eftersom tid idag är en bristvara. Därför är det positivt om någon eller några personer kan avlastas under en viss tid eller att personal anställs för att utföra vissa delmoment i miljömålsarbetet. Här kan det löna sig att försöka finna särskild finansiering i form av t.ex. projektmedel.

(4) Formulera realistiska mål

Miljömålen bör vara realistiska. De bör vara möjliga att uppnå och skall helst inte vara uppnådda innan målen är antagna. Det innebär inte att de måste uppnås med befintliga resurser men de bör kunna nås med ”måttligt” ökade resurser.

(5) Genomför en nulägesanalys (se punkten nedan).

(6) Formulera mål som är relevanta för kommunen, d v s som riktar sig mot kommunens huvudsakliga miljöproblem

För att målen skall få genomslagskraft bör de prioriteras utifrån sådant som upplevs som allvarliga problem i kommunen. De bör alltså vara relevanta.

(7) Tvärsektoriellt arbete

Miljömålsarbetet bör förankras i kommunen. Förutsättningarna för att miljömålsdokumentet ska bli ett levande dokument ökar när flera aktörer deltagit i formulering av mål och åtgärder. Miljömålen bör därefter kunna uppfattas som något som man arbetat fram gemensamt och inte som en pålaga från myndigheterna.

(8) Begränsa antalet mål och åtgärder

Ju fler mål desto svårare att ha en överblick över miljömålsarbetet. Uppföljningsarbetet försvåras också ju fler mål som man har att följa upp. Rent pedagogiskt kan det också kännas lättare och mer greppbart när antalet mål är mer begränsat. Detsamma gäller omfattningen på miljömålsdokumentet. Ett lättillgängligt måldokument upplevs som särskilt viktigt av den privata sektorn.

(9) Se till att målen kan följas upp

Ett lyckosamt målarbete bygger på en väl fungerande uppföljning. Därför måste målansvariga försäkra sig om att målen kan följas upp innan de antas. Uppföljningen ska visa om vi närmar, eller avlägsnar oss från målen och i vilken takt det sker. Uppföljningen hjälper oss att prioritera bland åtgärderna.

(10) Lyssna på remissinstanserna

Många kloka synpunkter brukar lämnas under remisstiden. Detta är också viktigt sett ur aspekten delaktighet. Att känna att man blir lyssnad på är viktigt. I arbetet med de regionala miljömålen dominerade tre övergripande synpunkter. Dessa var (1) en önskan att minska antalet mål, (2) att prioritera bland målen och (3) att möjliggöra uppföljning.

(11) Ta reda på vilka åtgärder som måste genomföras för att nå målen

I samband med att miljömålen tas fram bör man fundera på vilka åtgärder som kan genomföras för att nå målen. Ansvariga bör pekats ut för åtgärderna. Förslagen bör liksom miljömålen tas fram i samarbete med olika aktörer i länet.

(12) Nationella och regionala mål bör utgöra stommen

Miljöarbetet är ett nationellt ansvar som sträcker sig från nationellt via regionalt till kommunalt miljöarbete. Det är därför viktigt att grundstommen i miljömålsarbetet hålls intakt. För att underlätta samarbetet och uppföljningen av miljömålen anser Länsstyrelsen att de kommunala miljömålen i första hand bör utgöras av nedbrutna regionala miljömål samt av nedbrutna nationella miljömål.

(13) Utnyttja befintlig kunskap

Lokala miljömål bör bara formuleras för områden där det finns tillförlitlig kunskap om miljötillståndet (se kapitel 4). Kommunerna är välkomna att utnyttja Länsstyrelsens dataunderlag för nulägesanalyser och uppföljning av lokala miljömål. Länsstyrelsen har dataunderlag på kommunal nivå som inte har presenterats i uppföljningsrapporten.

(14) Belys målkonflikter

Vissa mål hamnar ofrånkomligen i konflikt med varandra. Lyft fram detta inför framtida diskussioner och prioriteringar. Vidare kan förhållandet till centrala myndigheters sektorsmål behöva belysas.

Steg 2. Gör en nulägesanalys av miljötilståndet i kommunen

Nulägesanalysen behövs för att fastställa vilka miljöproblemen är och för att senare kunna mäta framsteg. Den ligger till grund för att kunna formulera realistiska, relevanta och kvantifierade miljömål. Den kan också ses som ett första steg i uppföljningen av miljömålen och den hjälper oss att prioritera bland miljömålen.

Nulägesbeskrivningen bör kunna ge svar på:

- miljötilståndet i kommunen
- orsaker till problemen
- är problemen globala, regionala och/eller lokala
- konsekvenser av miljöproblemen
- när målen är antagna bör analysen också ge svar på frågan om vi närmar, eller avlägsnar oss från målen och i vilken takt det sker.

Steg 2 a) Beskriv miljötilståndet i kommunen

Miljö kvalitetsmålen

Beskriv kommunens miljötilstånd i förhållande till de 14 nationella miljö kvalitetsmål som är aktuella för vårt län.

Begränsad klimatpåverkan
Frisk luft
Bara naturlig försurning
Giffri miljö
Skyddande ozonskikt
Säker strålmiljö
Ingen övergödning
Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet
Hav i balans, levande kust och skärgård
Myllrande våtmarker
Ett rikt odlingslandskap
(Storslagen fjällmiljö)
God bebyggd miljö
Levande skogar

Varje tillståndsbeskrivning bör för läsbarheten inte omfatta mer än 2-3 sidor text. Lämpliga underrubriker är:

1. Drivkrafter till miljöproblemet
2. Orsaker till miljöproblemet (t.ex. utsläpp, avfall, markanvändning)
3. Miljötilståndet
4. Konsekvenser av miljöproblemet (t.ex. dålig hälsa, hotade djur och växtarter, ekonomiska förluster)

Kvantifierade uppgifter

Försök att i möjligaste mån samla in uppgifter som är kvantifierade. Det kan t.ex. röra sig om utsläppsnivåer från industrier, föroreningshalter i mark och vatten eller antalet skyddade områden. Detta material används sedan för att kvantifiera miljömålen och vid valet av indikatorer för uppföljning av målen.

Underlagsmaterial till nulägesanalysen

Information och inspiration kan bland annat fås via Länsstyrelsens tillståndsbeskrivning "Miljö 2000" (rapport 2000:10) samt "Uppföljning av de regionala miljömålen" (rapport 2003:11). När Länsstyrelsen samlade in uppgifter till sin nulägesanalys och till sin uppföljning av miljömålen erhöles en del data på kommunal nivå som inte har publicerats i rapportform. Kommunerna är välkomna att utnyttja dataunderlaget för sina nulägesanalyser och uppföljning av lokala miljömål. Till viss del kan uppgifter också fås från (1) Länsstyrelsernas gemensamma uppföljning (RUS), (2) Miljömålsportalen, (3) Miljömålsansvariga myndigheter. Flertalet uppgifter rör dock nationell eller regional nivå varför ett nytt projekt "GUS-lok" i regi av Svenska kommunförbundet har startat under året. Målsättningen är att GUS-lok skall resultera i att kommunerna kan följa upp miljömålen på den gemensamma miljömålsportalen. I övrigt kan uppgifter på kommunal nivå erhållas från t.ex. Vägverket Region Mitt och GDE-Net.

Allmänt om tillståndet i länet

I Länsstyrelsens uppföljningsrapport framgår det att försurningen minskar och att vi har en hög andel ekologisk odling som bidrar till minskade utsläpp av föroreningar. Positivt är också att användningen av lätta eldningsolja minskar vilket bidrar till att minska koldioxidutsläppen. Dessutom minskar mängden deponerat avfall vilket minskar läckaget av föroreningar till mark, vatten och luft.

Negativt är att energianvändningen och bilismen försämrar miljön i länet på flera genomgripande sätt. Att länets skogar har brukats intensivt under många år vilket inneburit att den biologiska mångfalden har minskat. Att våra kulturmiljöer hotas av att jordbruks- och fiskerinäringen minskar och att flera kustområden är övergödda.

Kontakter till nulägesanalysen

Regionala uppföljningsrapporter i Gävleborg.

Kontakta Lennart Nordvarg för frågor om kommundata.

Uppföljning på Länsstyrelsen Gävleborgs webbplats

Kontakta Lennart Nordvarg för frågor om kommundata.

Miljömålsportalen, www.miljomal.nu, är en gemensam webbplats för information om miljömålsarbetet i Sverige. Den ger överblick över miljömålen och uppföljningen av miljömålen samt vilka aktörer som ansvarar för de olika delarna i miljömålsarbetet. Med hjälp av indikatorer får besökaren en uppfattning om vi närmar, eller avlägsnar oss, från målen och i vilken takt det sker samt om det är realistiskt att nå miljömålen. Besökaren kan också ladda ned dataunderlaget till presentationerna för eget bruk. I dagsläget är det möjligt att följa upp de nationella delmålen på nationell och regional nivå. I framtiden skall det också bli möjligt att följa upp de regionala och de lokala miljömålen.

Kontakta Lennart Nordvarg för frågor om kommundata.

Ett länsstyrelsegemensamt projekt (RUS-regionalt uppföljningssystem) har tagit fram indikatorer för att följa upp de nationella delmålen på regional nivå. Dessa indikatorer används vid uppföljningen på miljömålsportalen. För ytterligare information hänvisas till RUS hemsida, www.rus.lst.se. Det finns ett begränsat utbud av kommunala data.

Kontakta Lennart Nordvarg för frågor om kommundata.

Miljömålsrådet ansvarar för uppföljningen av miljökvalitetsmålen, rapporterar till regeringen om miljömålsarbetet, samordnar informationsinsatser från miljömålsmyndigheterna, samordnar den regionala anpassningen av miljökvalitetsmålen och fördelar medel till miljömålsuppföljning, miljöövervakning och viss internationell rapportering. Miljömålsrådet ger via Naturvårdsverket ut uppföljningsrapporterna "Miljömålen - när vi delmålen?" Den innehåller främst nationella data.

Landets miljömålsansvariga myndigheter tar fram underlag till indikatorer för uppföljning av de nationella miljökvalitetsmålen och delmålen. De miljömålsansvariga myndigheterna är Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Sveriges geologiska undersökning, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Boverket, Socialstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Steg 2 b) Vad är orsaken till eventuella miljöproblem

Lista vad orsaken till miljöproblemen är. Är punktutsläpp från industrier eller diffusa utsläpp från vägtrafik, skogsbruk och jordbruk de största hoten mot miljön? Eller är det diffusa källor utanför kommungränsen som utgör de allvarligaste hoten?

Steg 2 c) Vilka är konsekvenserna av eventuella miljöproblem

Försök att bedöma hur människors hälsa och naturen påverkas och vilka ekonomiska kostnader för kommunen som miljöproblemen för med sig.

Steg 3. Gör en prioritering bland miljömålen

Ta fram förslag till prioriteringsgruppering av miljömål. Som stöd bör resultaten från nulägesanalysen användas. Tre grupperingsnivåer är lämpliga. Länsstyrelsen bedömer att Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö samt Levande skogar har hög prioritering i länet. I övrigt är prioriteringen enbart ett exempel på hur miljömålen i en kommun kan rangordnas.

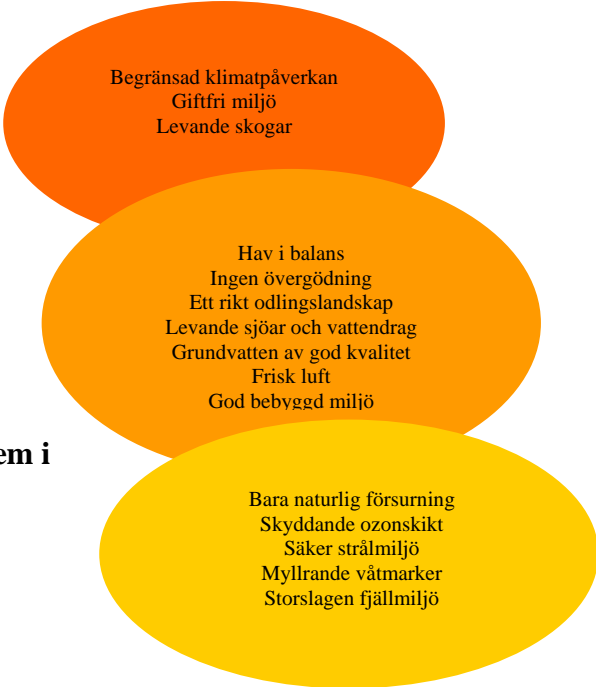
Diskussionsfrågor för prioritering

Hur ser vår kommun ut avseende:

1. Naturtyper?
2. Industriell eller annan viktig verksamhet?
3. Påverkan från verksamheter inom kommunen och utifrån?
4. Kända miljöproblem?
5. Risk för framtida problem?
6. Positiva tillgångar?
7. Kommunmedborgarna?

Exempel på prioritering bland miljömålen

Steg 3 a) Högsta prioritet både för kommun, län och nation

Begränsad klimatpåverkan
Giftfri miljö
Levande skogar

Steg 3 b) Viktigt i kommunen

Hav i balans
Ingen övergödning
Ett rikt odlingslandskap
Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet
Frisk luft
God bebyggd miljö

Steg 3 c) Viktigt men för tillfället ett mindre problem i kommunen

Bara naturlig försurning
Skyddande ozonskikt
Säker strålmiljö
Myllrande våtmarker
Storslagen fjällmiljö

Steg 4. Formulera lokala miljömål

När man formulerar ett miljömål bör man sträva efter att det kan följas upp och att realistiska åtgärder kan genomföras i syfte att uppnå målet. Länsstyrelsen anser att visionsmål i möjligaste mån bör undvikas. Målen bör istället vara kvantifierade och väldefinierade för att möjliggöra uppföljning. De bör också vara realistiska och relevanta.

Steg 4 a) Sätt ihop arbetsgrupper med representanter från kommunens olika aktörer

Förankring av miljömålen är A och O för ett lyckat miljömålsarbete. Ett flertal aktörer bör involveras på ett tidigt stadium för att öka delaktigheten. Den metod som Länsstyrelsen använde sig av, d v s att använda arbetsgrupper för de olika miljö kvalitetsmålen har bemötts mycket positivt och anges av många som den största framgångsfaktorn. Ordföranden i grupperna kan med fördel utgöras av kommunalråd och chefer inom näringslivet i kommunen. På så sätt blir ledningen för respektive aktör involverad och delaktig i processen. Utan en engagerad ledning blir det svårt att bedriva ett meningsfullt miljömålsarbete, att engagera ledningen är alltså av stor vikt. Länsstyrelsen vill gärna uppmuntra kommunerna att använda sig av arbetsgrupper för de miljö kvalitetsmål som anses relevanta för respektive kommun.

Steg 4 b) Utgå från nationella- och regionala miljömål

Formulera förslag till **lokala miljömål** genom att anpassa, konkretisera och precisera de nationella miljö kvalitetsmålen samt de regionala miljömålen. De lokala miljömålen bör vara så lika de regionala och nationella del- och etappmålen som möjligt. Utgå från de preciseringar som finns i Länsstyrelserapport 2002:6 samt i regeringspropositionerna 2000/01:130” och 2001/02:128 m.m. nedan:

Miljömål 2002-2010 Länsstyrelserapport 2002:6

<http://www.lst.x.se>

Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier Prop. 2000/01:130

<http://www.miljo.regeringen.se/propositionermm/propositioner/>

Vissa inomhusmiljöfrågor Prop. 2001/02:128.

<http://www.miljo.regeringen.se/propositionermm/propositioner/>

Folkhälsan i det lokala miljömålsarbetet

Socialstyrelsen har pekat ut miljö kvalitetsmålen Frisk luft, Giftfri miljö, Säker strålmiljö, Grundvatten av god kvalitet samt God bebyggd miljö som de mål som har den tydligaste koppling till påverkan på människors hälsa. I rapporten ”Förslag till indikatorer för uppföljning av hälsorelaterade miljö kvalitetsmål” föreslås tolv indikatorer för uppföljning av hälsorelaterade miljö kvalitetsmål. Ambitionen är att indikatorerna ska kunna tillämpas på regional och lokal nivå. Vill du veta mer om Socialstyrelsens miljö målsarbete kontakta Michael Ressner, (michael.ressner@sos.se) eller Ing-Marie Olsson, (ing-marie.olsson@sos.se).

Med viss försiktighet kan även ”Miljö i Gävleborg Länsstyrelserapport 1995:8” användas som inspirationskälla. Den kan beställas från Länsstyrelsen.

Steg 4 c) Försök att kvantifiera och definiera miljömålen

Miljömålen bör kvantifieras. Fördelarna är bland annat att målen blir mer genomtänkta och genomarbetade samt att det möjliggöra uppföljning som är en nödvändighet för måluppfyllelse.

Det klassiska exemplet är att ange att något skall minska med X % fram till och med år X.

Ett sådant miljömål är kvantifierat men inte nödvändigtvis uppföljningsbart. Här följer ett exempel på hur man kan resonera sig fram till en bra formulering av ett miljömål.

Till år 2010 skall utsläppen av kväveoxider ha minskat med 30 %.

Jämfört med vilket år?

2010 skall utsläppen av kväveoxider minska med 30 % jämfört med år 2000.

Vilken typ av utsläpp av kväveoxider avses?

2010 skall utsläppen av kväveoxider till luft minska med 30 % jämfört med år 2000.

Ett bra sätt att tvinga sig själv att ta reda på nödvändig information om utsläppens storlek är att ange utsläppens storlek i målformuleringen. På så sätt tvingas man göra en nulägesanalys av utsläppens storlek. Man riskerar visserligen att siffran blir fel men man kan alltid påpeka att det är procentsatsen som är styrande. Dessutom tillför utsläppets storlek mycket information till målformuleringen. Att utsläppet skall minska med X % säger inget om miljöproblemet vilket storleken på utsläppet gör. Dessutom kan storleken på utsläppet jämföras med andra kommuner, län och länder. Genom att ange utsläppens storlek försäkras man sig också om att uppgifterna går att ta fram, vilket är en förutsättning för att kunna följa upp målet.

2010 skall utsläppen av kväveoxider till luft understiga 7800 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 30 % jämfört med år 2000.

Miljömålet är nu kvantifierat och uppföljningsbart. Men innan man har kommit så här långt skall man ha genomfört en nulägesanalys och helst även en historisk tillbakablick. Se kap 1 om framgångsfaktorer.

Steg 4 d) Försök att formulera realistiska och relevanta miljömål

Miljömålen bör vara möjliga att uppnå och skall helst inte vara uppnådda innan målen är antagna. Det innebär inte att de måste uppnås med befintliga resurser men de bör kunna nås med "måttligt" ökade resurser. Vad som är realistiska mål är i slutändan en bedömningsfråga men likafullt centralt i miljömålsarbetet. Att skapa "realistiska" mål underlättas om man vet hur historien har sett ut. Om vi t.ex. vill minska utsläppen av en substans med 30 % bör vi veta hur utsläppen har varierat under de närmast föregående åren. Om utsläppen har minskat mycket kraftigt de senaste 10 åren kanske en 30 % minskning är ett mycket enkelt mål att uppnå. Har utsläppen istället ökat blir målet mycket svårt att nå. Utifrån kunskap om den historiska utvecklingen kan vi alltså formulera realistiska mål.

Nulägesanalysen ger information som kan användas för att kvantifiera målet. Men analysen ger också svar på vilka miljöproblem som finns i länet eller kommunen. För att målen skall få genomslagskraft måste de prioriteras utifrån sådant som upplevs som allvarliga problem i länet eller kommunen. De skall alltså vara relevanta.

Steg 4 e) Formulera enbart mål för områden där bakgrundsdata finns tillgängligt idag

2010 skall utsläppen av kväveoxider till luft minska med 30 % jämfört med år 2000.

Finns data tillgängligt på utsläppen storlek?

- Om nej skall målet utgå
- Om vet ej skall målet utgå eller data införskaffas innan målet antas
- Om data blir tillgängliga under kommande år bör målet utgå. Data bör vara tillgängliga när målet antas.
- Om ja kan målet antas men skriv gärna in utsläppets storlek i målformuleringen.

Steg 4 f) Se till att målen kan följas upp

Ett lyckosamt målarbete bygger på en väl fungerande uppföljning. Därför måste målansvariga försäkra sig om att målen kan följas upp innan de antas. Att konstruera uppföljningsbara mål är svårt och ibland kan man tvingas acceptera att mål inte kan följas upp. Det kan t.ex. handla om speciellt viktiga miljöområden där tillräcklig kunskap för att kunna följa upp målen saknas. Men där man ändå vill prioritera ett fortsatt miljöarbete. Det bör dock, så långt möjligt, undvikas. Uppföljningens viktigaste roll är annars att utgöra ett incitament för att prioritera bland alla åtgärder som behövs för att nå målen. Uppföljningen visar ju inom vilka områden miljöarbetet går enligt planerna och inom vilka områden arbetet bör påskyndas. Siffror och procentsatser m.m. ska tydligt anges - gärna med källhänvisning. Ex.) 2010 skall utsläppen av Y understiga X ton per år, vilket motsvarar en minskning med 25% jämfört med 1998 års nivå (se rapport yy från nn).

Steg 4 g) Utforma måldokumentet

- Skriv kortfattat! En eventuell rapport bör vara liten till omfånget men innehållsrik.
- Målen bör vara få, realistiska och tydliga!
- Eventuella målkonflikter med andra miljömål och/eller tillväxtprogram ska beskrivas.
- Vid utformning av mål är det viktigt att tänka igenom formuleringarna så att de ej misstolkas och så att de kan förstås av ALLA.

Steg 5 Formulera åtgärder för att nå miljömålen

Steg 5 a) Ge förslag på åtgärder för att nå de lokala miljömålen

I samband med att miljömålen tas fram bör man fundera på vilka åtgärder som kan genomföras för att nå målen. Diskutera och ta fram förslag till åtgärder för att nå de lokala miljömålen. Formulera förslag till åtgärder. Här bör också ekonomiska aspekter belysas. Klarar man inte av att koppla åtgärder till ett miljömål bör målet utgå.

Steg 5 b) Ge förslag på utförare av åtgärderna

Ansvariga bör pekas ut för åtgärderna. Förslagen bör liksom miljömålen tas fram i samarbete med tilltänkta utförare i kommunen.

Steg 5 c) Ge förslag på hur kommunen ska påverka utförarna

Det kan vara svårt eller omöjligt att tvinga en aktör att genomföra en åtgärd varför samarbete är ett framgångsrecept. Vissa län har skrivit avtal med utförare av åtgärder, det kan vara en kommun eller industri. I Gävleborg har vi inte jobbat på det sättet utan hoppas att samarbete och goodwill skall ta oss lika långt. Därför är våra åtgärder bara förslag till åtgärder. Men att jobba med avtal kan vara en framgångsväg som är värd att undersöka närmare. Den metoden tar dock längre tid eftersom den måste förankras ännu bättre i ett tidigt skede.

3. Exempel på hur andra kommuner jobbar med lokala miljömål

3.1. Kristianstads kommun

http://www.kristianstad.se/miljo/miljomal/miljomal_frames.htm

Kristianstads kommun har valt att arbeta på ungefär samma sätt som Länsstyrelsen Gävleborg. Det innebär bl.a. att kommunen använder sig av referensgrupper med deltagare från företag, organisationer och olika myndigheter för att ta fram förslag på lokala miljömål.

Om lokala miljömål

- Frisk luft
- Rikt odlingslandskap
- Myllrande våtmarker
- Levande sötvatten
- Hav och kust i balans
- Ingen övergödning
- Bara naturlig försurning
- Rent grundvatten
- Levande skogar
- Biologisk mångfald
- God bebyggd miljö
- Giftfri miljö
- Oförändrat klimat
- Skyddande ozonlager
- Strålfri miljö

Vill du ha mer information om miljömålen eller har frågor på hemsidans innehåll kontakta oss

Ulrika Hedlund
044 - 13 59 43
Katrine Svensson
044 - 13 54 02

- Rikt odlingslandskap
- Myllrande våtmarker
- Levande sötvatten
- Hav och kust i balans
- Ingen övergödning
- Bara naturlig försurning
- Rent grundvatten
- Levande skogar
- Biologisk mångfald
- God bebyggd miljö
- Giftfri miljö
- Oförändrat klimat
- Skyddande ozonlager
- Strålfri miljö

Vill du ha mer information om miljömålen eller har frågor på hemsidans innehåll kontakta oss

Ulrika Hedlund
044 - 13 59 43
Katrine Svensson
044 - 13 54 02

Miljömål

Vad är lokala miljömål?

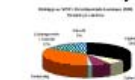
Lokala miljömål ska visa vilka mål vi behöver nå för att det ska vara en god miljö i Kristianstads kommun. Lokala mål och åtgärder behövs för att t.ex. visa: Vilka värden som finns att bevara i Kristianstads kommun eller vad vi behöver göra för att komma till rätta med de hot som finns mot en god miljö och hälsa.

I Kristianstads kommun pågår nu ett arbete med att ta fram lokala miljömål. Som en bakgrund finns texter som beskriver miljötilståndet i kommunen utifrån de [15 nationella miljömålen](#). Texterna kan användas som underlag för en diskussion om vilka miljömål vi behöver i Kristianstads kommun. Läs gärna texterna på hemsidan och kom med synpunkter på vad du tycker är viktigt att arbeta med lokalt. Lämna dina synpunkter till [Ulrika Hedlund](#) eller [Katrine Svensson](#).

Under hösten har ett antal referensgrupper startats för att ta fram förslag på lokala miljömål. Referensgrupperna består av representanter för företag, organisationer och olika myndigheter. Under våren 2003 kommer gruppernas målförslag att publiceras på hemsidan.

Tätorternas luftföroreningsproblem består dels av storskaliga luftföroreningar och dels av lokala föroreningar förknippade med trafik och småskalig vedeldning. Närheten till Mellaneuropa gör att vi utsätts för storskaliga luftföroreningar i sådan omfattning att luftkvaliteten är påverkad i hela kommunen. Marknära ozon är den förorening som fortlöpande överskrider hälsoriktvärden. Halterna av svaveldioxid och kväveoxider har däremot en sjunkande trend och ligger under befintliga hälsoriktvärden.

Grafer & mått

Nyckeltal

Åtgärder

Ladda ner hela kapitlet

Bakgrund

3.2. Mölndals kommun

Utdrag från hemsidan: <http://www.molndal.se/miljo/index.htm>

Mölndals kommun beslutade tidigt om lokala miljömål. De har i stort sätt använt sig av samma arbetsmetod som Länsstyrelsen Gävleborg i arbetet med att ta fram miljömål. Utgångspunkten för kommunens lokala miljömål är de nationella och regionala miljömålen. En nulägesanalys ligger till grund för målen som i möjligaste mån har kvantifierats. Där underlagsmaterial saknas syftar målen till att utredningar eller inventeringar skall utföras. Mölndals miljömål behandlar 13 av 15 miljökvalitetsmål.

MÖLNDALS KOMMUN

MILJÖ OCH HÄLSA

- Övergripande miljöfrågor
- Miljö i företaget
- Miljö i vardagen
- Hälsoskydd
- Folkhälsoarbete
- Miljömål**
- Nyhetsbrev

Aktuellt

- Miljö-och hälsoskyddsnämnden
- Miljö- och hälsoskyddskontoret
- Miljöråd
- Blanketter
- Länkar

Nyhetsbrev om miljö

Hem

Nu har Mölndal miljömål!

Den 21 maj antog kommunfullmäktige i Mölndal miljömål för kommande tio år. I och med detta är Mölndal en av de första kommunerna i landet som antagit lokala miljömål. Nästa generation mölndalsbor ska få ta över ett ekologiskt hållbart samhälle.

Om 25 år ska vi ha avhjälpit alla stora miljöproblem och lämna ett ekologiskt hållbart samhälle till nästa generation. Det beslutade riksdagen 1999 och formulerade det hållbara samhället i 15 miljömål. 13 av målen berör Mölndal och för dem har delmål och inriktningsmål antagits av Kommunfullmäktige. I och med det är Mölndal en av de första kommunerna i landet som antagit lokala miljömål i den nya miljömålsstrukturen.

Miljömål, åtgärdsstrategi och miljörapport utgör ett sammanhängande system för Mölndals strävan mot en hållbar utveckling. Det är viktigt att miljöarbetet i Mölndal bedrivs strategiskt och strukturerat. Dessa tre dokument berör hela den geografiska kommunen och alla som lever och verkar här.

Kontaktperson:

MÖLNDALS KOMMUN

MILJÖ OCH HÄLSA

- Övergripande miljöfrågor
- Miljö i företaget
- Miljö i vardagen
- Hälsoskydd
- Folkhälsoarbete
- Miljömål**
- Nyhetsbrev

Aktuellt

- Miljö-och hälsoskyddsnämnden
- Miljö- och hälsoskyddskontoret
- Miljöråd
- Blanketter
- Länkar

Nyhetsbrev om miljö

Hem

sök

Innehåll från A-Ö
Om webbplatsen

stina.landen@molndal.se

För mer information klicka på respektive bild ovan

[Idébank, 100 tänkbara miljöåtgärder \(pdf\)](#)

Kontaktperson: Miljö- och hälsoskyddsinspektör Linda Widberg
Tfn: 031- 67 72 59 linda.widberg@molndal.se

Mölndals kommun | <http://www.molndal.se> | Om webbplatsen
Senast uppdaterad: 2 oktober 2003

3.3. Stenungsunds kommun

Utdrag från hemsidan: <http://www.stenungsund.se/miljo/miljoplan/lokalmal/index.shtml>

Stenungsunds kommun beslutade redan den 14 oktober 2002 om lokala miljömål. Syftet med kommunens mål är att de skall vara **utmanande** (det ska krävas uppoffringar att nå dem), **realistiska** (omöjliga mål sällan meningsfulla) och **mätbara** (måste veta om vi närmar eller avlägsnar oss från målen). Kommunens miljömål utgår från 5 lokala mål (luft, energi, hav, mat och natur). En nulägesanalys ligger till grund för målen som i möjligaste mån har kvantifierats.

Vi vill inte vara sämre än riksdagen...

Riksdagen har bestämt att inom en generation ska de stora miljöfrågorna i Sverige vara lösta. För att uppnå detta har man därför satt upp femton huvudmål för hur landets miljö ska bli bättre. Dessa har vi i kommunerna sedan fått i uppgift att omvandla till lokala miljömål. Stenungsunds kommunfullmäktige har 14 oktober 2002 fastställt lokala miljömål för Stenungsund.

Vi i Stenungsund kan inte ha lägre ambitionsnivå än vad riksdagen har beslutat, men givetvis både kan och vill vi ha högre mål. Tjänstemän och politiker i Stenungsund har därför tagit fram fem områden där ribban ska läggas högre. Fem områden som vi upplever som särskilt viktiga i kommunens långsiktiga miljöarbete.

De fem miljömålen för Stenungsund

Stenungsund är en känd och framgångsrik industrikommun. Vad folk ofta glömmer är att här också finns mycket värdefull och orörd natur alldeles i närheten av både bostäder och arbetsplatser. För att värna om både miljön och industrin måste vi satsa extra hårt på miljöarbetet. Kommunens miljömål utgår från fem lokala mål:

- Luften
- Energin
- Havet
- Maten
- Naturen

4. Kontakter

Kommunerna är välkomna att utnyttja Länsstyrelsens dataunderlag för nulägesanalyser och uppföljning av lokala miljömål. Länsstyrelsen har dataunderlag på kommunal nivå som inte har presenterats i uppföljningsrapporten. Vid frågor som rör miljömålsarbetet hänvisas till kontaktpersonerna nedan.

Länsstyrelsen Gävleborg (www.x.lst.se)

Kontaktperson för uppföljning och miljömål

Lennart Nordvarg, lennart.nordvarg@x.lst.se, 026-171235

Kontaktperson för åtgärder och miljömål

Eva Brännlund, eva.brannlund@x.lst.se, 026-171238

Carina Lif, carina.lif@x.lst.se, 026-171306

Kontakta i första hand ovanstående personer som kan hänvisa vidare till lämpligaste person.

Kristianstads kommun

(www.kristianstad.se)

Kontaktperson:

Ulrika Hedlund,

ulrika.hedlund@kristianstad.se

Katrine Svensson,

katrin.svensson@kristianstad.se

Mölnåls kommun

(www.molndal.se)

Kontaktperson:

Stina Landén, stina.landen@molndal.se, 031-677114

Stenungsunds kommun

(www.stenungsund.se)

Kontaktperson:

Hedvig Edström (Agenda 21),

hedvig.edstrom@stenungsund.se, 0303-68019

Lars Wilke, lars.wilke@stenungsund.se, 0303-68165

Miljömålsportalen

(www.miljomal.nu)

Miljömålsrådet

(www.miljomal.nu/vem_gor_vad/miljomalsrade_t.php)

Miljömålsansvariga myndigheter

(www.miljomal.nu/vem_gor_vad/miljomalsansvariga.php)

Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Sveriges geologiska undersökning, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Boverket, Socialstyrelsen och Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelserna.

Centrala myndigheter med sektorsansvar

(www.miljomal.nu/vem_gor_vad/miljomalsansvariga.php)

Banverket, Energimyndigheten, Fiskeriverket, Folkhälsoinstitutet, Försvarmakten, Konsumentverket, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Räddningsverket, SIKÄ, Sjöfartsverket, Livsmedelsverket och Vägverket.

5. Länsstyrelsens miljömålsarbete år 2004

Under de senaste 4 åren har miljömålsarbetet vid Länsstyrelsen Gävleborg varit ett prioriterat verksamhetsområde. Under år 2004 fortsätter miljömålsarbetet där stödet till kommunerna har högsta prioritet. Dessutom fortsätter arbetet med att följa upp miljömålen och så påbörjas arbetet med att revidera de befintliga miljömålen.

Länsstyrelsens projektplan kan fungera som inspirationskälla för kommunernas miljöarbete och ger information om länsstyrelsens planer för år 2004:

5.1. Stödja kommunerna i arbetet med lokala miljömål

- Påbörja kommunbesök hos tjänstemän och politiker.
- Sprida resultaten från fortlöpande uppföljningar bl.a. genom hemsidan.
- Upprätta mallar som kan användas av samtliga kommuner för en enhetlig utformning av lokala miljömål.
- Följa upp hur kommunerna hanterar målkonflikter.
- Organisera seminarier (1) Verktygslåda, (2) Miljödriven tillväxt, (3) PBL & kulturmiljövård med fokus på God bebyggd miljö.

5.2. Genomföra de regionala miljömålen och förslag till åtgärder

- Vidareutveckla miljömålsarbetet inom partnerskap för tillväxtprogrammet.
- Påbörja en revideringsplan inför arbetet med att revidera miljömålen år 2006.

5.3. Skapa ett regionalt uppföljningssystem som är gemensamt för alla Länsstyrelser

- Delta i det nationella arbetet kring ett gemensamt uppföljningssystem.
- Aktivt delta i utvecklingen av miljömålsportalen genom deltagande i RUS projektgrupp samt GUS-reg.

5.4. Ansvara för och samordna uppföljningen av miljömålen på regional nivå

- Uppskatta vilka ytterligare undersökningar som krävs för att kunna följa upp miljömålen.
- Anpassa länsstyrelsens miljöövervakning för att följa upp de regionala miljömålen.
- Redovisa uppföljningen på Länsstyrelsens webbplats.
- Skapa rutiner för datainsamling.
- Underhålla och utveckla databasen för miljömålsuppföljning.

5.5. Integrera miljömålsarbetet med länsstyrelsens löpande verksamhet

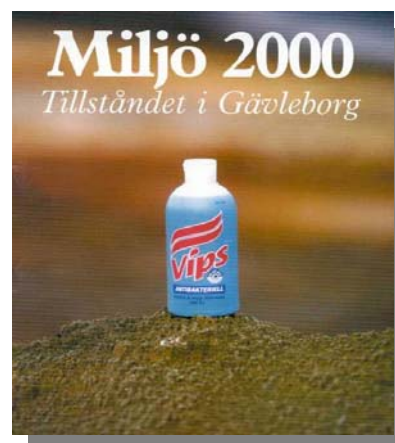
- Revidera den länsstyrelsegemensamma genomförandeplanen.
- Inarbete de regionala miljömålen i VP 2005.
- Följa upp och driva på arbetet enligt genomförandeplanen.
- Inarbete de regionala miljömålen i arbetet med miljöledningssystem.

6. Rapporter i miljömålsserien

Den här rapporten är den fjärde rapporten om länets regionala miljömål. I den första rapporten beskrivs miljötillståndet i länet och hotbilden mot miljön i Gävleborg. I den andra redovisas länets miljömål och förslag till åtgärder. Den tredje rapporten visar om vi närmar, eller avlägsnar oss från målen, samt om det är realistiskt att nå målen till år 2010.

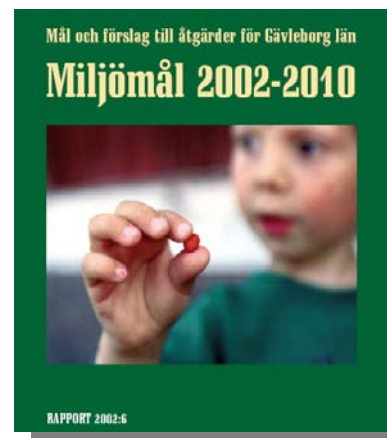
Miljö 2000

Inför arbetet med att ta fram nya regionala miljömål kartlade länsstyrelsen miljöhoten i länet genom att ta fram en tillståndsbeskrivning. I rapporten beskrivs länets tillstånd i förhållande till de nationella miljö-kvalitetsmålen. En bild över länets större miljöproblem växte fram. Bilismen och energianvändningen försämrar miljön på flera genomgripande sätt. Behovet av naturvårdshänsyn inom skogsbruket är fortsatt stort. Minskat jordbruk och fiskeri hotar de kultur-påverkade miljöerna. Övergödningssymtomen i kust-områdena vittnar om hög näringsbelastning.

Miljömål 2002-2010

Länsstyrelsens styrelse beslutade den 17 juni 2002 om de nya regionala miljömålen för år 2002-2010. De regionala miljömålen och förslag till åtgärder publicerades i november 2002 i rapporten Miljömål 2002-2010. De regionala miljömålen har i möjligaste mån kvantifierats. Fördelarna är bland annat att målen blir mer genomtänkta och genomarbetade samt att det möjliggör uppföljning som är en nödvändighet för måluppfyllelse. Endast delmål i regeringens proposition som är särskilt viktiga för miljön i länet har behandlats. Miljömålsrapporten lyfter fram mål och åtgärder som bedöms som särskilt viktiga för att uppnå miljö-kvalitetsmålen. Det betyder inte att andra mål och åtgärder är helt oprioriterade. Mål har inte formulerats för sådant som kan klaras med befintlig lagstiftning.

Uppföljning av de regionala miljömålen

Länsstyrelsen genomförde under år 2003 en analys av våra möjligheter att nå de regionala miljömålen till år 2010. Analysen publicerades i november 2003 i rapporten Uppföljning av de regionala miljömålen. Analysen visar att vi sannolikt kommer att nå 9 av de regionala miljömålen med befintliga åtgärder och att vi med utökade resurser kan nå ytterligare 22 mål. Däremot blir 13 mål svåra att nå även om ytterligare resurser tillkommer. Det beror i flera fall på att på att tiden inte räcker till för att hinna uppnå målen. Vi kan konstatera att försurningsmålen bör nås och att målen som rör kulturmiljöer blir svåra att nå. Det blir också svårt att uppnå en giftfri miljö i länet.

Konsten att utveckla miljömål

Är 2004 års tionde rapport och den fjärde om länets miljömål

Utgiven av Länsstyrelsen Gävleborg

ISSN 0284-5954

Författare: Eva Brännlund & Lennart Nordvarg

I redaktionen: Eva Brännlund & Lennart Nordvarg

Layout: Eva Brännlund & Lennart Nordvarg

Tryck: Länsstyrelsen Gävleborg

Upplaga: 50 ex

Vill du veta mer...

Om du vill veta mer om miljötilståndet i länet är du välkommen att besöka vår hemsida på Internet. Du är naturligtvis också välkommen att ringa, faxa eller skicka ett brev till oss.

Rapporten kan beställas från:

Länsstyrelsen i Gävleborg 801 70 Gävle

Telefon: 026-17 10 00

Fax: 026-17 13 93

Webbplats: www.x.lst.se

RAPPORTER UNDER 2004:

2004:1 "Jag går till chefen" - Omvårdnadspersonals kunskap om Lex Sarah-anmälningar samt granskning av kommunernas Lex Sarah-instruktioner

2004:2 1900-talets arkitektur- modernismen i Gästrikland & Hälsingland

2004:3 God ekologisk status enligt ramdirektivet för vatten

2004:4 Förorenade områden i Gävleborgs län – inventering av kemtvättar och garverier

2004:5 Blåstång vid Gävleborgskusten 2002

2004:6 Fiskyngel och undervattensvegetation i Långvind, Gävleborgs län

2004:7 Fiskyngel och undervattensvegetation i Harkskärsfjärden, Gävleborgs län

2004:8 En fråga om liv?

2004:9 Exploatering av stränder längs Gävleborgs kust

Länsstyrelsen
Gävleborg

Besöksadress: Borgmästarplan, 801 70 Gävle. **Telefon:** 026-17 10 00
Webbsida: www.x.lst.se